

Nr. 12, lagt fram í Héraðsdómi Reykjaness
þann 23. febrúar 2011

GREINARGERÐ

stefnda
í héraðsdómsmálinu nr. E- /2011:

Jón Ásgeir Jóhannesson

gegn

Svavari Halldórssyni

MÁLFLUTNINGSUMBOÐ:

Karl Axelsson hrl., LEX lögmannsstofu, Borgartúni 26, Reykjavík, flytur mál þetta fyrir hönd stefnda Svavars Halldórssonar, kt. 100470-3229, Hjallabraut 66, 220 Hafnarfirði.

DÓMKRÖFUR:

Stefndi krefst þess að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda.

Þess er krafist að stefnanda verði gert að greiða stefnda málskostnað að skaðlausu.

FRAMLAGNING:

Eftirfarandi skjöl eru lögð fram:

- Nr. 12 Greinargerð þessi.
- Nr. 13 Útprintun af www.pressan.is, dags. 7. desember 2010.
- Nr. 14 Afrit af tölvupóstsamskiptum stefnanda og stefnda, dags. 18. janúar 2011.
- Nr. 15 Endurrit af frétt Bylgjunnar þann 28. janúar 2010 um kröfu þb. Fons á hendur stefnanda.
- Nr. 16 Útprintun af www.pressan.is og endurrit af frétt Stöðvar 2, dags. 21. febrúar 2010.
- Nr. 17 Samantekt af fjölmiðlaumfjöllun um stefnanda frá október 2008 til október 2010.
- Nr. 18 Útprintanir af www.btb.is, dags. 30. nóvember og 7. desember 2010, og 19. janúar 2011.

MÁLSATVIK:

Atvik máls, eins og þau snúa að stefnda, eru eftirfarandi: Stefndi starfar sem fréttamaður hjá fréttastofu Ríkisútvarpsins (RÚV). Í kvöldfréttum RÚV kl. 19:00, þann 6. desember 2010, birtist frétt sem stefndi hafði unnið og varðaði fyrst og fremst lánaviðskipti Fons hf. Í forsvari fyrir Fons var Pálmi Haraldsson, en félagið hefur nú verið tekið til gjaldþrotaskipta. Í fréttinni kom fram að Fons hefði vorið 2007 veitt þriggja milljarða króna lán til fyrirtækisins Pace Associates í Panama, en lánið hafi verið veitt í gegnum Landsbankann í Lúxemborg. Lánasamningur hafi verið útbúinn sex dögum eftir að millifærsla fjárhæðarinnar átti sér stað og að um hafi verið að ræða svokallað kúlulán þar sem öll fjárhæðin var á gjalddaga þremur árum eftir gerð lánasamningsins. Í fréttinni var ennfremur sagt frá því að sama dag og gengið var frá lánasamningnum, þremur árum fyrir gjalddaga, hafi lánið í heild verið afskrifað í bókhaldi Fons. Í lok fréttarinnar kom fram að yfirvöld rannsaki slóð fjárhæðarinnar og að þau hafi undir höndum gögn sem benda til þess að fjárhæðin hafi ratað frá Panama til Íslands, meðal annars til stefnanda. Fréttina byggði stefndi á upplýsingum frá heimildarmönnum sem stefndi metur trúverðuga.

Stefnandi heldur því fram í málavaxtalýsingu í stefnu að í fréttinni sé stefnandi vændur um skýlaust auðgunarbrot og að vera skipuleggjandi ólögðmætra lánaviðskipta Fons. Þetta er rangt. Í engu var getið um eða ýjað að auðgunarbroti eða annarri refsiverði háttsemi í fréttáflutningnum, hvorki af hálfu stefnanda eða annarra. Sem fyrr segir er í fréttinni fjallað um lánveitingu Fons, afskrift lánsins í bókum félagsins og vísað í upplýsingar frá heimildarmönnum þess efnis að yfirvöld hafi málið til rannsóknar. Í fréttinni er því ekki haldið fram eða gefið til kynna á nokkurn hátt að umrædd lánveiting og aðgerðir tengdar henni séu refsiverðar. Raunar er sérstaklega vísað í yfirlýsingu Pálma Haraldssonar um málið þar sem hann segir ekkert óeðlilegt hafa verið við lánveitinguna.

Líkt og fram kemur í stefnu flutti stefndi fréttir af lánveitingu Fons til Pace Associates dagana 24. og 28. maí 2010. Tilfni fréttarinnar þann 6. desember 2010 voru nýjar upplýsingar frá heimildarmönnum stefnda þess efnis að lánið hefði verið afskrifað í bókum Fons sama daginn og gengið var frá lánasamningi.

Við vinnslu fréttarinnar gerði stefndi tilraun til að hafa samband við stefnanda símleiðis. Það er því rangt sem kemur fram í stefnu að ekki hafi verið haft samband við stefnanda. Sú tilraun var hins vegar árangurslaus. Raunar hefur stefndi orðið þess var að afar erfitt getur verið að ná sambandi við stefnanda í tengslum við vinnslu fréttar.

Daginn eftir að fréttin var flutt, þann 7. desember 2010, birtist á vefmiðlinum Pressunni tilvitnun í stefnanda þar sem hann vísaði fréttinni á bug. Ennfremur skoraði stefnandi á stefnda að leggja fram gögn til stuðnings fréttinni eða vísa til heimildarmannsins sem hann hafði fyrir fréttinni, ella draga fréttina til baka. Stefndi lýsti því yfir þann sama dag að hann hygðist ekki verða við kröfum stefnanda, sbr. dómsskjal nr. 4.

Stefndi telur mikilvægt að fara örfáum orðum um forsögu málsins og þann jarðveg sem fréttin er sprottin úr, en stefndi telur forsöguna og aðstæðurnar varða málið miklu, bæði við skýringu á

ummælunum og við mat á ímynd og orðspori stefnanda. Eins og alkunnugt er áttu sér stað miklar hörmungar í íslensku efnahagslífi haustið 2008 sem gerðu það að verkum að allt umhverfi í viðskiptalífinu og þjóðfélaginu almennt er gjörbreytt frá því sem áður var. Stærstu viðskiptabankarnir hrundu og voru teknir yfir af íslenska ríkinu, gengi krónunnar hrapaði, holskefla gjaldþrota fyrirtækja og einstaklinga gekk yfir, og vofir raunar enn yfir, mótmæli urðu daglegt brauð og sviptingar urðu í ríkisstjórn landsins, svo fátt eitt sé nefnt. Allt frá haustmánuðum 2008 hafa fjölmiðlar verið undirlagðir fréttum um bankahrunið, kreppuna og helstu þátttakendur í viðskiptalífinu í aðdraganda þessara atburða. Alþingi skipaði sérstaka rannsóknarnefnd sem skyldi leita sannleikans um aðdraganda og orsök falls íslensku bankanna 2008 og tengdra atburða. Rannsóknarnefndin birti loks skýrslu sína þann 12. apríl 2010. Stefnandi, ásamt fyrirtækjum sem honum tengjast og tengdust, fá talsverða umfjöllun í skýrslu rannsóknarnefndarinnar, enda hefur stefnandi verið afar áberandi í íslensku viðskiptalífi undanfarin ár, fyrst og fremst sem aðaleigandi og forsvarsmaður hlutafélagsins Baugs Group. Baugur Group átti stóran hluta í FL Group hf., en það félag var stærsti eigandi Glitnis banka hf. þegar bankinn féll í október 2008. Þá hefur stefnandi um árabil einnig tengst fjölmiðlarekstri héraendis.

Stefnandi hefur verið fastagestur í fjölmiðlum síðastliðin ár, ýmist í jákvæðu eða neikvæðu ljósi, en umfjöllun eftir bankahrun hefur þó fremur verið í anda þess síðarnefnda. Baugur Group, sem stefnandi var í forsvari fyrir, var tekið til gjaldþrotaskipta í mars 2009. Samkvæmt fréttum fjölmiðla hefur skiptastjóri þrotabús félagsins haft til skoðunar að krefja fyrrum stjórnendur félagsins, þar á meðal stefnanda, um skaðabætur. Þá hefur skiptastjóri Fons hf. höfðað riftunarmál á hendur stefnanda þar sem hann er krafinn um endurgreiðslu á einum milljarði króna, sem Fons greiddi inn á einkareikning stefnanda sumarið 2008. Með dómi Hæstaréttar í máli nr. 385/2007 var stefnandi fundinn sekur um brot gegn 2. mgr. 262. gr. almennra hegningarlaga, en brotið framdi hann í starfi sínu sem forstjóri Baugs. Stefnandi var dæmdur í fangelsi í 3 mánuði, skilorðsbundið í tvö ár. Stefnandi hefur þannig ítrekað verið í fréttum undanfarin ár og misseri og varða þær margar alvarlegri hluti en lántökur og flóknar viðskiptafléttur.

Þann 18. janúar sl., þ.e. eftir að stefnandi höfðaði mál þetta, vann stefndi að frétt sem meðal annars varðaði stefnanda. Þegar stefndi sendi stefnanda tölvupóst og óskaði eftir hans sjónarmiðum um þá frétt sem var í vinnslu hafnaði stefnandi því að eiga samskipti við stefnda á meðan á meðferð máls þessa stæði. Í tölvupósti stefnanda til stefnda kom meðal annars fram að hann teldi hann ekki trúverðugan til að fjalla um málefni tengdum stefnanda sem hlutlaus aðili.

Málsatvikalýsingu stefnanda er mótmælt að því leyti sem hún fer í bága við málavaxtalýsingu stefnda hér að framan.

MÁLSÁSTÆÐUR OG LAGARÖK:

Krafa um sýknu:

Af hálfu stefnda er öllum kröfum og málsástæðum stefnanda mótmælt. Byggir stefndi einkum á þeim málsástæðum sem hér fara á eftir til stuðnings sýknukröfu sinni.

Tjáningarfrelsi, ekki um ólögmeta meingerð að ræða, mannorð og ímynd stefnanda:

Stefndi byggir á grundvallarreglunni um tjáningarfrelsi, sem lögvarin er af 73. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944. Tjáningarfrelsið er einnig varið af 10. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994 um mannréttindasáttmála Evrópu.

Nauðsynlegt er að taka mið af ákvæðum um tjáningarfrelsi við úrlausn málsins, enda ljóst að verði fallist á kröfu stefnanda að hluta eða að öllu leyti er um að ræða takmörkun á tjáningarfrelsi stefnda. Öll skerðing á tjáningarfrelsi verður að hafa stoð í 3. mgr. 73. gr. stjórnarskrárinnar, þ.e. byggjast á lögum, þjóna lögumtætu markmiði og vera nauðsynleg. Þá má ráða af framkvæmd dómstóla, bæði hér á landi og Mannréttindadómstóls Evrópu, að allar takmarkanir á tjáningarfrelsi verður að skýra þröngt og að varlega beri að fara við að hefta umræður í lýðræðislegu þjóðfélagi með refsikennendum viðurlögum. Úrlausn í meiðyrðamálum felst í því að finna hæfilegt jafnvægi á milli tjáningarfrelsis og æruverndar þar sem lögð er áhersla á að takmarkanir á tjáningarfrelsi verði að uppfylla hin stjórnarskrármæltu skilyrði fyrir slíkum takmörkunum.

Stefndi hafnar því að stefnanda hafi tekist að sýna fram á að skilyrði takmörkunar á tjáningarfrelsi stefnda séu uppfyllt í málinu, þ.e. með því að brotið hafi verið gegn æru stefnanda. Stefndi bendir á að fjölmiðlar hafa mikilvægu hlutverki að gegna í nútímapjóðfélagi og nauðsynlegt sé að blaðamenn hafi frelsi til tjáningar. Við mat á því hvort hagsmunir skarist, þ.e. tjáningarfrelsi og meint brot gegn æru manna, ber að líta til margs konar atriða, til dæmis þess jarðvegs sem ummælin spruttu úr, stöðu þeirra aðila sem um ræðir og þess hvort hið birta efni geti talist þáttur í almennri þjóðfélagsumræðu og eigi þannig erindi til almennings.

Fjölmiðlar hafa það hlutverk að flytja fréttir af því sem telja má frétt næmt og brennur á þjóðinni hverju sinni. Meðal slíkra fréttu eru fréttir af lánveitingum og fjármagnsflutningum á milli landa í aðdraganda bankahrunsins. Afar mikilvægt er, ekki síst á tímum sem þessum þar sem efnahagslíf þjóðarinnar hefur nánast hrunið til grunna, að til staðar séu fjölmiðlar sem rannsaka mál sem tengjast aðdraganda bankahrunsins. Líkt og nánar er vikið að hér að neðan verður að fara afar varlega í að gera stefnda skylt að sanna ummæli sín eða benda á heimildarmenn, en slík sönnunarfærsla er í raun ómöguleg nema að heimildarmaður gefi skýrslu fyrir dóminum. Ef heimildarmenn sem miðla upplýsingum um frétt næmt efni ættu síðar á hættu að þurfa að koma fram myndi það leiða til þess að öflun gagna og upplýsinga yrði nánast ógerleg og hætta á því að komið yrði í veg fyrir brýna þjóðfélagsumræðu sem ætti erindi til almennings.

Við mat á því hvort efni fréttarinnar skuli teljast þáttur í almennri þjóðfélagsumræðu og eigi þannig erindi til almennings verður að hafa í huga að stefnandi sjálfur, sem og þau félög sem hann hefur verið í forsvari fyrir, hefur um árabil verið mikið í fjölmiðlum og umræðu manna á milli. Stefnandi hefur ennfremur um árabil verið mjög áberandi í viðskiptalífi hérlandis og erlendis, ýmist í jákvæðu eða neikvæðu ljósi. Þá verður ekki hjá því litið að Baugur Group, sem stefnandi var í forsvari fyrir, var um tíma stór hluthafi í FL Group hf. (síðar Stoðir hf.) sem fór með virkan eignarhlut í Glitni banka hf. Fréttir um stefnanda hafa því oftast ekki snúið að hans hlutverki í bankahruninu, en eftir hrun íslensku bankanna haustið 2008 hafa fjölmiðlar verið undirlagðir fréttum um bankahrunið og kreppuna, orsakir þeirra og tengd atriði. Almennungur í landinu hefur allt frá hruninu krafist þess af fjölmiðlum að þeir miðli öllu efni sem varðað getur almenning, sér í lagi þegar efnið er til þess fallið að varpa ljósi á þætti sem varða aðila sem gegndu lykilhlutverkum í íslensku efnahagslífi.

Mannréttindadómstóll Evrópu hefur bent á að tjáning nýtur mestrar verndar ef um þátttöku í svokölluðum pólitískum umræðum er að ræða eða framlag til umræðu um málefni sem varða almenning. Þannig verður stjórnmalamaður að una harkalegri gagnrýni, ekki síst ef hann hefur sjálfur látið orð falla sem eru til þess fallin að vekja viðbrögð. Að mati stefnda á framangreint fullum fetum við það efni sem birtist í fréttinni þann 6. desember 2010. Þá telur stefndi að stefnandi verði, líkt og stjórnmalamenn, að þola harkalegri gagnrýni heldur en almenningur sem ekki hefur látið á sér bera í fjölmiðlum og viðskiptalífi undanfarin ár.

Stefndi telur í ljósi framangreinds að efni fréttarinnar hafi átt fullt erindi við almenning og hafi verið þáttur í almennri þjóðfélagsumræðu. Stefnandi telur jafnframt mikilvægt að missa ekki sjónar á inntaki fréttarinnar og hver voru þar aðalatriðin. Grundvallaratriðið í frétt stefnda er viðskiptafléttan, þ.e. Fons lánaði félagi í Panama 3 milljarða, lánasamningur gerður eftir að peningarnir voru millifærðir og að fjárhæðin hafi verið afskrifuð í bókum Fons sama dag og lánasamningurinn var gerður, þremur árum fyrir gjalddaga. Um þessi meginatriði fréttarinnar geri stefnandi engan ágreining og það gerir reyndar ekki heldur Pálmi Haraldsson, sem einnig hefur höfðað mál á hendur stefnda vegna sömu efnisatriða í niðurlagi fréttar. Það að yfirvöld hafi slóð fjármunanna til rannsóknar er ekki það sama og að halda því fram að stefndi hafi framkvæmt auðgunarbrot eða aðra refsiverða háttsemi. Um það liggur ekkert fyrir og ekki var á nokkurn hátt ýjað að slíku í fréttinni.

Stefndi hafnar því að tilvísun til stefnanda að því leyti að yfirvöld hafi til rannsóknar meinta þátttöku hans í fjármagnsflutningunum feli í sér ærumeiðandi ummæli fyrir stefnanda sem skuli teljast vera brot gegn 234. eða 235. gr. alm. hgl. Stefnandi bendir á að tilgangur með ummælum skipti máli við mat á því hvort skilyrði fyrir því að takmarka tjáningarfrelsi séu fyrir hendi. Tilgangur stefnda með fréttinni var að draga athygli að málefni sem verðskuldar athygli almennings.

Stefndi vísar á bug málatilbúnaði stefnanda þess efnis að fréttin hafi verið til þess fallin að rýra stefnanda í álit og gera hann ótrúverðugan í viðskiptum. Stefnandi bendir á að staðhæfing stefnanda að þessu leyti sé vart í samhengi við það orðspor og ímynd sem ætla má að stefnandi hafi meðal almennings á Íslandi nú um stundir. Stefnandi hefur um langt skeið verið í

hópi svokallaðra „útrásarvíkinga“, en umfjöllun um þá í fjölmiðlum og meðal almennings hefur verið í neikvæðu ljósi allt frá hruni bankanna. Stefndi bendir hvað þetta varðar á samantekt fréttu um stefnanda frá október 2008 til febrúar 2011, sem lögð er fram sem dómsskjal nr. 17. Er þar aðeins um að ræða brotabrot af umfjöllun um stefnanda í fjölmiðlum undanfarin misseri og eins og sjá má af samantektinni hefur ekki verið skortur á umfjöllun um stefnanda í neikvæðu ljósi. Því er vandséð hvernig frétt sú er mál þetta varðar hafi verið til þess fallin til að rýra stefnanda enn frekar í áliti.

Til viðbótar við framangreint bendir stefndi á að í nauðsynlegri og frjálsri umræðu í lýðræðislegu þjóðfélagi getur komið fyrir að einhver einföldun finnist í fréttum. Í almennum fréttatímum er jafnan leitast við að setja flókna hluti fram á einfaldan og skiljanlegan hátt á máli sem allur almenningur skilur. Stefndi telur slíkt hins vegar ekki eiga að leiða til þeirrar niðurstöðu að sá sem fréttin varðar eignist refsí- og/eða miskabótakröfu vegna meiðyrða.

Stefndi telur einsýnt að tilgangur stefnanda með málshöfðun sé að fæla stefnda, Ríkisútvarpið og eftir atvikum aðra fjölmiðla frá því að fjalla um viðskipti stefnanda og annarra í hópi útrásarvíkinga frá því að fjalla um aðdraganda og orsakir hrunsins á beittan og gagnrýninn hátt. Kemur þessi tilgangur greinilega fram í því að stefnandi neitar að tjá sig við stefnda í tengslum við fréttir sem stefndi hefur unnið að eftir að mál þetta var höfðað. Stefnandi telur sig þannig geta stjórnað því hvaða fréttamenn hjá Ríkisútvarpinu sinni umfjöllun um fréttir er hann varða. Í þessu sambandi er rétt að benda á að stefnandi hefur um árabil verið áberandi á sviði fjölmiðlarekstrar hér á landi. Þá er eiginkona stefnanda langstærsti eigandi eins stærsta fjölmiðlafyrirtækis landsins, 365 miðla ehf., sem rekur meðal annars fréttastofu Stöðvar 2 og Vísis, auk þess sem félagið gefur út Fréttablaðið, útbreiddasta dagblað landsins. Um þetta bendir stefndi á athugun CreditInfo á umfjöllun fjölmiðla frá hruni fjármálakerfisins á dskj. 18. Þar kemur fram að þeir fjölmiðlar sem stefnandi tengist, þ.e. Fréttablaðið og Stöð 2, fjölluðu hlutfallslega minna um stefnanda en aðra úr hópi þeirra sem mest var fjallað um af fjölmiðlum. Með hliðsjón af þessu telur stefndi afar mikilvægt að til staðar sé fjölmiðill sem sinni hlutlausri umfjöllun um mikilvæg þjóðfélagsmálefni. Stefndi nýtur mikils trausts hjá Ríkisútvarpinu og var meðal annars valinn fréttamaður ársins 2010 á Fréttastofu Ríkisútvarpsins.

Hvað sem öllu öðru líður telur stefndi nauðsynlegt að litið sé heildstætt á það efni sem birtist í fréttinni þann 6. desember sl., og það virt í ljósi aðstæðna í þjóðfélaginu hér á landi undanfarin ár og misseri. Hafa ber í huga að í fréttinni er ekki verið að dróttu að stefnanda um að hafa gerst sekur um lögbrot eða refsivert athæfi, síður en svo. Orðalag er ekki þess háttar að það keyri úr hófi fram og efni fréttarinnar varðar óumdeilt málefni almennings. Að taka kröfur stefnanda til greina yrði til þess fallið að draga úr opinni umræðu um málefni sem varðar almannahag, þ.e. viðskiptahætti þeirra sem mest áberandi voru í íslensku efnahagslífi fyrir hrunið. Sem fyrr segir eru þröng skilyrði fyrir því að heimilt sé að takmarka tjáningarfrelsi. Röksemdir stefnanda duga ekki til að sýna fram á að það sé nauðsynlegt í lýðfrjálsu þjóðfélagi að takmarka tjáningarfrelsi stefnda með þeim hætti að fallast á kröfur stefnanda. Þegar lagt er heildarmat á aðstæður allar í málinu og þær virtar í samhengi er ljóst að hin umstefndu ummæli eru ekki ærumeiðandi gagnvart stefnanda. Ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda.

Sannindi ummæla leiða til sýknu:

Stefndi byggir á því að þau ummæli sem mál þetta varðar hafi verið sannleikanum samkvæm og byggt á áreiðanlegum heimildarmönnum. Sannindi ummælanna leiða til sýknu af öllum kröfum stefnanda á grundvelli almennra reglna um ærumeiðingar og meiðyrði.

Sem fyrr segir liggja upplýsingar frá heimildarmönnum að baki frétt stefnda. Stefndi metur umrædda heimildarmenn trúverðuga og áreiðanlega. Réttur fréttamanna og fréttastofa til að standa vörð um og halda leynd yfir heimildum og heimildarmanni sem hafðir séu fyrir fréttum er hornsteinn lýðræðislegrar og frjálsrar fréttamennsku. Þessi réttur er meðal annars lögfestur í 2. mgr. 119. gr. laga um meðferð sakamála nr. 88/2008 og staðfestur með dómsúrlausnum Hæstaréttar.

Stefndi lagði sjálfstætt og hlutlægt mat á upplýsingarnar og mat trúverðugleika heimildanna í samræmi við almennt viðurkenndar starfsreglur fréttamanna, enda hafði hann engra hagsmuna að gæta sjálfur. Með allt þetta í huga, auk mats stefnda á fréttagildi upplýsinganna, taldi stefndi sér sem fréttamanni bera skyldu til að flytja fréttir af umræddu málefni, enda ættu upplýsingarnar fullt erindi við almenning. Stefndi flutti því fréttina í góðri trú. Það var líka mat fréttastjóra Ríkisútvarpsins og vaktstjórans umræddan dag, sem skipulagði fréttatímamann og lagði mat á hvaða fréttir ættu þar heima og í hvaða röð þær skyldu vera.

Stefndi byggir á því að ekki megi gera óhóflegar kröfur til hans um sönnun á sannleiksgildi hinna umstefndu ummæla. Yrði stefnda gert að sanna umstefnd ummæli myndi það reynast honum óhæfilega íþyngjandi. Slíkar kröfur myndu fela í sér ósanngjarnar takmarkanir á tjáningarfrelsi hans, sem verndað er af 73. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, sbr. stjórnskipunarlög nr. 33/1944 með síðari breytingum. Stefndi byggir á því að ummælin teljist réttlæt看leg, sérstaklega með hliðsjón af atvikum í heild, jafnvel þrátt fyrir að virðulegur dómur fallist ekki á að sannleiksgildi þeirra teljist sannað.

Stefnandi hefur ekki með nokkrum hætti fært sönnur á að hin umstefndu ummæli séu ekki sönn. Slíkt hlýtur þó að standa honum nær heldur en stefnda, til dæmis með því að leita til yfirvalda um staðfestingu á því að stefnandi sé ekki til rannsóknar í tengslum við þá lánveitingu og fjármagnsflutninga sem um ræðir. Það eina sem stefnandi hefur gert er að standa í hótunum við stefnda um að hann eigi að upplýsa um heimildarmann sinn, en það er stefnda óheimilt að gera eins og kom fram að framan.

Kröfuliður 2 – krafa um refsingu

Stefndi krefst sýknu af refsikröfu stefnanda samkvæmt kröfulið 2. Stefndi mótmælir refsikröfunni alfarið og telur ekki grundvöll fyrir henni. Eins og færð hafa verið rök fyrir hefur stefndi hvorki brotið gegn 234. né 235. gr. almennra hegningarlaga með ummælum sínum í frétt RÚV þann 6. desember sl. Stefndi hefur þannig ekki með neinu móti meitt æru stefnanda með móðgun í orðum eða athöfnum, eða borið slíkt út í skilningi 234. gr. laganna. Þaðan af heldur fól fréttin í sér aðdróttun, sem myndi verða virðingu stefnanda til hnekkis í skilningi 235. gr. laganna. Um þetta er nánar vísað til umfjöllunar um málsástæður hér að framan.

Fari svo ólíklega að stefndi verði talinn hafa brotið gegn 234. gr. og/eða 235. gr. alm. hgl. krefst hann samt sem áður sýknu af refsikröfu stefnanda. Stefndi bendir á að tilvitnun stefnanda til refsíákvæða sé of almenns eðlis og skortir með öllu að sýnt sé fram á með hverjum hætti þau ummæli sem krafist er ómerkingar á geti bakað stefnda refsíabyrgð samkvæmt tilvitnuðum lagaákvæðum. Verður því ekki hjá því komist að sýkna stefnda af refsikröfu stefnanda.

Kröfuliður 3 – krafa um miskabætur

Stefndi byggir kröfu sína um sýknu af miskabótakröfu stefnanda á því sem fram hefur komið hér að framan. Jafnframt byggir stefndi á því að saknæmisskilyrði 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 hafi ekki verið uppfyllt við fréttáflutning hans. Stefndi bendir á að ákvæði b-liðar 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga gera að skilyrði fyrir greiðslu miskabóta að tjónvaldur hafi gerst sekur um „ólögmæta meingerð“. Krafa um ólögmæta meingerð er samofin saknæmisskilyrðinu og felur í sér að miskabætur verða ekki dæmdar nema að um ásetning eða verulegt gáleysi hafi verið að ræða þegar umrædd ummæli voru viðhöfð. Skilyrði þetta er ekki uppfyllt í tilfalli stefnda, enda flutti hann fréttina í góðri trú og studdist við heimildir sem hann telur traustar og áreiðanlegar. Ber því að sýkna stefnda af miskabótakröfu stefnanda.

Komist dómurinn hins vegar að þeirri niðurstöðu að stefndi hafi gerst sekur um ólögmæta meingerð í skilningi 26. gr. skaðabótalaga mótmælir stefndi kröfu stefnanda um greiðslu á miskabótum að fjárhæð kr. 3.000.000. Í ljósi aðstæðna telur stefndi kröfuna allt of háa og ekki í samræmi við dómvenju.

Aukinheldur telur stefndi mannorð og æru stefnanda ekki hafa orðið fyrir tjóni vegna fréttar stefnda. Í ljósi umfjöllunar um stefnanda undanfarin misseri og sér í lagi frá hausti 2008 telur stefndi að umfjöllun stefnda um stefnanda þann 6. desember sl. hafi ekki valdið stefnanda neinu tjóni á æru hans eða mannorði, en nánar um neikvæða umfjöllun um stefnanda vísast til umfjöllunar hér að framan. Í öllu falli er algjörlega ósannað að hálfu stefnanda að fréttáflutningur stefnda hafi valdi honum nokkrum álitsspjöllum. Telji dómurinn stefnanda hins vegar engu að síður hafa orðið fyrir tjóni vegna fréttar stefnda, telur stefndi slíkt tjón svo smávægilegt að dómur í málinu hljóti að teljast nægilegur til að rétta hlut stefnanda. Því eru ekki efni til að dæma miskabætur í málinu.

Kröfu stefnanda um dráttarvexti af kröfu um miskabætur frá stefnubirtingardegi er mótmælt. Stefndi telur að dráttarvextir verði fyrst dæmdir af kröfum stefnanda frá dómsuppsögudegi, og vísar hann að þessu leyti til sjónarmiða að baki 9. gr. laga nr. 38/2001.

Kröfuliður 4 – krafa um kostnað vegna birtingar dóms

Stefndi mótmælir kröfu stefnanda samkvæmt kröfulið nr. 4 um greiðslu á kr. 600.000,- vegna kostnaðar við birtingu dóms í tveimur dagblöðum, og krefst sýknu af kröfunni. Um rökstuðning vegna kröfu um sýknu af þessum kröfulið vísar stefndi til umfjöllunar hér að framan. Stefndi bendir jafnframt á að krafa stefnanda að þessu leyti er of há og ekki í samræmi við dómvenju. Þá hefur stefnandi ekki fært rök fyrir því hvers vegna þörf sé á birtingu dóms í tveimur dagblöðum.

Um lagarök er vísað til 73. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, sbr. lög nr. 33/1944 með síðari breytingum, sem og til 6. og 10. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Stefndi vísar jafnframt til almennra reglna um ærumeiðingar og meiðyrði, sem og 234. og 235. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993. Þá vísar stefndi til framangreindrar umfjöllunar eftir því sem við á.

Málskostnaðarkrafa stefnda er byggð á XXI. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, sbr. einkum 129. og 130. gr. laganna.

SÖNNUNARGÖGN:

Áskilinn er réttur til að leggja fram frekari sönnunargögn ef tilefni verður til. Áskilinn er réttur til að leiða aðila og vitni fyrir dóm.

ÁSKILNAÐUR:

Stefndi áskilur sér rétt til að hafa uppi frekari málsástæður og mótmæli á síðari stigum málsins.

Reykjavík, 23. febrúar 2011,

f.h.

Marta Kristjánsdóttir hdl.
Karl Axelsson hrl.

Til Héraðsdóms Reykjaness.